

УДК: 37.013.42

Шумакова О. С.

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

ФАНДРАЙЗИНГ В РОБОТІ СТУДЕНТІВ-ВОЛОНТЕРІВ

Дослідження результатів використання фандрайзингової технології проводилось серед студентів-волонтерів Стахановського педагогічного коледжу. Було встановлено, що використання різних форм фандрайзингу у волонтерській діяльності ефективно впливає на професійне становлення студентів-волонтерів, формує особисті та професійні якості волонтерів, сприяє саморозвитку та самореалізації.

Ключові слова: фандрайзингова технологія, волонтер, професійне становлення, ресурси

Шумакова Е.С. Фандрайзинг в работе студентов-волонтеров / Луганский регион / Луганский национальный университет имени Тараса Шевченка, Украина, Луганск

Исследование результатов использования фандрайзинговой технологии проводилось среди студентов-волонтеров Стахановского педагогического колледжа. Было установлено, что использование различных форм фандрайзинга в волонтерской деятельности эффективно влияет на профессиональное становление студентов-волонтеров, формирует личные и профессиональные качества волонтеров, способствует саморазвитию и самореализации.

Ключевые слова: фандрайзинговая технология, волонтер, профессиональное становление, ресурсы

Shumakova E.S. Fundraising in the work of the students-volunteers / Luhansk region / Luhansk Taras Shevchenko national University, Ukraine, Luhansk

Study of the results of the use of a fundraising technologies was conducted among students-volunteers of the Stakhanov pedagogical College. It was found that

use of various forms of fundraising and volunteer activities effectively influences on the professional development of students-volunteers, forms the personal and professional qualities of the volunteers, promotes self-development and self-realization.

Key words: fundraising technology, volunteer, professional development, resources

Вступ

Виховна діяльність у педагогічному коледжі у позанавчальний час переважно будується із студентським активом, спрямована значною мірою на виховання у членів активу навичок організаторської роботи у студентському колективі, на участь у громадських і культурних заходах групи, курсу, всього коледжу. Волонтерська діяльність відкриває широкі перспективи для активізації духовного, інтелектуального та культурного потенціалу, що детермінує розвиток людини і суспільства як сьогодення, так і майбутнього.

Вивченню інституту волонтерства в Україні присвячено багато наукових праць, у тому числі дисертаційних досліджень (Т. Лях, З.Бондаренко, Т.Ткачук). Різні аспекти волонтерства у виховному просторі ВНЗ вивчають І.Зверева, О.Безпалько, В.Кратінова, О.Караман, С.Харченко; соціально-педагогічні умови студентського самоврядування, студентських волонтерських груп – Т.Лях, Л.Міщенко, К.Потопа, Є. Фаворов; мотиваційні фактори участі у волонтерській діяльності досліджує (Н.Романова, Н.Трубнікова, Н.Черепанова); роль волонтерства в професійному становленні соціальних педагогів та соціальних працівників цікавить (О.Караман, В.Кратінову, С.Харченко, Н.Ларіонову, О.Песоцьку.); вивченням проблем волонтерства займаються (І.Зверева, А.Капська, О.Безпалько, Н.Комарова, С.Толстоухова, Р.Войнова); організацію волонтерської діяльності у вищих навчальних закладах досліджують (З.Бондаренко, В.Кратінова, Т.Ткачук, О.Бурлій). Проте, на жаль, теоретичних та практичних доробок з питань волонтерства ще дуже мало, щоб розробити єдину та ефективну модель волонтерської діяльності.

Формулювання мети статті та завдань. Метою статті є теоретичне обґрунтування фандрайзингового напрямку волонтерської діяльності серед студентів-волонтерів педагогічного коледжу.

Виклад основного матеріалу статті. Спершу звернемося до аналізу довідкової літератури, в якій викладено найбільш усталені наукові знання. Перше визначення звучить так: «Волонтерська діяльність – це добровільна неприбуткова діяльність фізичних осіб – волонтерів, яка спрямована на надання допомоги особам, що перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, і сприяє самореалізації волонтера»[1]. Інше визначення: «Волонтерська діяльність – активна складова побудови громадянського суспільства» [2]. «Волонтерська діяльність – індивідуальна чи колективна – це спосіб підтримки та зміцнення таких людських цінностей, як піклування та надання допомоги членам громади; використання кожною людиною своїх прав та обов'язків як члена певної громади в процесі навчання та розвитку впродовж усього життя, реалізуючи весь свій потенціал; взаємодії між людьми, незважаючи на всі відмінності, для спільного життя в здоровому стабільному суспільстві, для спільного вироблення нових способів вирішення проблем, які виникають.

За визначенням енциклопедичних джерел, волонтерська діяльність – це широке коло, яке включає традиційні форми взаємодопомоги й самодопомоги, офіційне надання послуг та інші форми цивільної участі, що здійснюються добровільно на благо широкої громадськості без розрахунку на грошову винагороду[3].

Згідно із Загальною декларацією волонтерів, волонтерство розглядається «як активна участь людей у громадському житті країни, що сприяє покращенню якості життя в загальному сенсі, особистісному росту та поглибленню відчуття солідарності; реалізації основних потреб на шляху побудови більш справедливого та мирного суспільства; економічному та соціальному розвитку, створенню нових робочих місць і нових професій та виражається, зазвичай, у спільній діяльності в межах різного роду асоціацій»[4].

На думку І.Зверєвої, волонтерська діяльність – «це добродійна діяльність, яка здійснюється фізичними особами на засадах неприбуткової діяльності, без заробітної плати, без просування по службі, заради добробуту і процвітання спільнот і суспільства в цілому»[5]. «Волонтерство – це спосіб будувати соціальні відносини; застосовувати на практиці свої моральні та релігійні принципи; одержувати нові навички; знайти підтримку й друзів; відчувати себе здатним щось зробити; відчувати себе добре»[6]. І, нарешті, ще одне визначення «Волонтерство – це школа життя, росту і саморозвитку, яка допомагає виховувати, формувати себе як гуманну, високодуховну, культурну, ціннісно-орієнтовану особистість із здатністю та бажанням творити в душі найкращих гуманістичних надбань людства».

Здійснюваний нами теоретичний аналіз свідчить про те, що волонтерська діяльність, по-перше, сприяє самореалізації, особистісному росту, саморозвитку особи, яка її здійснює; по-друге, має суспільно корисний характер та допомагає формувати себе як особистість, враховуючи вимоги суспільства; по-третє, може бути засобом набуття професійних вмінь та навичок у соціально-педагогічній галузі.

Волонтерська діяльність важлива не лише для суспільства, але й для волонтера як особистості. Результатом цього є: допрофільна підготовка, професійне самовизначення та становлення; оволодіння знаннями та практичними навичками соціальної роботи з дітьми та молоддю; досвід індивідуальної та групової роботи з ровесниками та дорослими; нові друзі, цікаве дозвілля; розвиток лідерських якостей, творчих здібностей; самовираження та становлення молодшої людини як особистості, як активного члена суспільства [7; с. 48].

Аналіз соціально-педагогічної літератури свідчить про посилену увагу науковців до розробки змістовного компонента волонтерської діяльності. На нашу думку, важливим є досконале вивчення найпоширеніших напрямів волонтерської діяльності. Однією з умов успішного впровадження волонтерського проекту або програми є їх ресурсне забезпечення.

Звертаючись до етимології терміна «ресурс», знаходимо у тлумачному словнику: « ... запаси чого-небудь, які можна використовувати у разі потреби». У зв'язку з цим стає зрозумілим, що ресурсне забезпечення волонтерських програм – це джерело та передумова отримання високих показників результативності та ефективності обраних форм та методів.

В рамках нашого дослідження ми пропонуємо використовувати фандрайзингову технологію. Визначальним для нас є думка Н.Заверико, яка розглядає фандрайзинг як процес пошуку та залучення ресурсів [8; 9]. Також цікавою, для нашого дослідження є думка О.Возного, який вважає, що фандрайзинг, - це «діяльність неприбуткової організації, яка базується на її унікальній місії і стратегії, і використовує ефективні і продуктивні способи отримання ресурсів, необхідних для реалізації її програм і досягнення благополуччя суспільства в цілому» [10] Неважко припустити, що кожний волонтерський проект має унікальну місію та спрямований на допомогу окремим членам суспільства, в ході реалізації якого досягається благополуччя суспільства в цілому.

Для більш чіткого усвідомлення фандрайзингової технології, що спрямована на збір, пошук та залучення людських, інформаційних, законодавчих, технічних, технологічних, матеріальних ресурсів, вважаємо необхідним розкрити сутність кожної форми, які використовують волонтери для досягнення поставлених цілей та пропонуємо ознайомитись з тими, які найчастіше використовують волонтери для реалізації соціально-педагогічних проектів і які сприяють набуттю комунікативних вмінь та навичок, допомагають уникнути «психологічних бар'єрів», бути соціально активними та впевненими у собі.

Головними завданнями для реалізації цього напрямку волонтерської діяльності, на нашу думку, є:

- організація зборів коштів для проведення заходів серед студентів коледжу;
- залучення спонсорів до реалізації проектів та програм;

- організація та проведення збору продуктів харчування, одягу, засобів гігієни для дітей-сиріт, одиноких людей, дітей з малозабезпечених сімей;
- проведення благодійних концертів, заходів;
- надання адресної допомоги у надзвичайних ситуаціях;
- організація та проведення виставок-продажів виробів дітей з обмеженими можливостями;
- організація та проведення благодійних аукціонів;
- допомога благодійним організаціям у зборі пожертв через скриньки у місцях масового накопичення;
- розсилка листів-прохань спонсорам;
- створення електронної бази волонтерів;
- популяризація волонтерського руху серед учнівської та студентської молоді;
- розповсюдження інформації про необхідність надання донорської допомоги;
- організація та проведення заходів по розповсюдженню марок та печатної продукції Товариства Червоного хреста;
- пошук та залучення коштів на новорічні подарунки для дітей-сиріт;
- виготовлення власноруч подарунків для вихованців дитячих будинків, інтернатів;
- виготовлення та продаж новорічних прикрас на ярмарку благодійності;
- організація та проведення ярмарку-розпродажу творчих робіт студентів та викладачів коледжу;
- організація та проведення фото та відео звітів досвіду роботи кращих волонтерів;
- виготовлення та розповсюдження оголошень, буклетів, брошур, банерів з метою залучення нових волонтерів з числа студентів нового набору;
- організація та проведення вуличних акцій спільно з соціальними установами та органами місцевого самоврядування;

- розробка та друкування методичних рекомендацій, пам'яток для організаторів волонтерського руху, педагогів-організаторів шкіл міста

Важливим, на наш погляд є вибір форм та методів реалізації цього напрямку. У першу чергу ми пропонуємо, розглянути традиційні форми збору та залучення ресурсів, серед яких:

- *збір пожертв через скриньки* – здійснюється через встановлення скриньок у спеціально-відведених місцях під час вуличних акцій і на заходах. Перевага даного методу полягає у його відносній простоті при незначних витратах, можливості одночасного звернення до значної кількості людей. Акції зі збору коштів дозволяють привернути увагу великої кількості населення до діяльності волонтерів і до проблеми, носять навчальний і просвітницький характер. Зауважимо, що до збору пожертв залучаються волонтери, тому результативність залежить від «людського фактору», а саме: по-перше – вміння спілкуватися; по-друге - здатності волонтерів під час виникнення конфліктних ситуацій знаходити компроміс; по-третє – зовнішня привабливість; по-четверте, на нашу думку, не менш важливим, виступає добросовісне відношення до виконання своїх обов'язків (щоб не виникало випадків шахрайства та крадіжок, що може знищити репутацію волонтерського загону в цілому).

- *вуличні акції* - збір пожертв на вулиці в місцях масового перебування людей може проводитися шляхом розміщення, на визначений час, столика або стенду організації зі скринькою для пожертв або проведення яскравих вуличних акцій . В обох випадках збір пожертв проводиться з використанням різних форм і методів привернення уваги перехожих (театралізовані вистави, аукціони, ярмарки, концерти, фестивалі, інформаційні палатки, виступи агітбригад та ін.) На нашу думку, цей метод значно складніший, ніж збір коштів через скриньки, встановлені в спеціальних місцях: по-перше, вимагається особлива підготовка волонтерів і подолання “психологічного бар’єру” волонтерами; по-друге, необхідно вміти добре організувати учасників акції;

- *збір пожертв на заходах* серед яких: благодійні вечірки, концерти, аукціони, виставки-продажі. Важливою складовою успіху виступає підготовка,

організація та проведення цих заходів. Тому використання цієї форми вимагає від волонтерів наявності високого рівня організаційних вмінь та навичок, вміння створювати гарний психологічний клімат та певне середовище;

- *розсилка листів* — один з найбільш гнучких і потужних інструментів залучення коштів. Суть методу полягає в оформленні у письмовому вигляді звернення з проханням надати фінансову підтримку. Зауважимо, що використання запропонованої форми вимагає від волонтерів досконалого володіння маркетинговою технологією. Не менш важливим елементом виступає наявність досвіду роботи у громаді та гарна репутація волонтерського загону. Цей метод, на відміну від інших, може дати швидкі результати, за умови правильного оформлення листа-запиту;

- *розміщення платіжних квитанцій у відділеннях банків* - особливістю даного методу є використання повідомлень для внесення пожертви. Звичайно, для проведення такого виду заходів необхідно заручитися згодою керівництва банку, можливо скласти угоду, що вимагає від волонтерів наявності певних вмінь та навичок, особистих якостей.

Для ефективності волонтерської діяльності ми пропонуємо класифікувати форми за ознаками, наприклад: 1) *спрямовані на пошук додаткових матеріальних ресурсів*: збір пожертв через скриньки; вуличні акції; благодійні концерти; аукціони; виставки-продажі; розсилка листів; розміщення платіжних квитанцій у відділеннях банків; 2) *Спрямовані на пошук додаткових людських ресурсів* (оголення на сайті коледжу, в газетах, на інформаційних дошках, транспорті; фестиваль волонтерських загонів; круглий стіл «Шляхи та перспективи розвитку волонтерського руху у коледжі»; презентації досвіду роботи волонтерів; рекламно-інформаційні компанії; фото звіти та відео звіти волонтерів; 3) *Спрямовані на пошук інформаційних ресурсів* (електронна база клієнтів; семінари-практикуми; методичні рекомендації; публікація статей про узагальнення досвіду роботи волонтерів, сценаріїв кращих заходів; участь у науково-практичних конференціях; пам'ятки для волонтерів-початківців; участь у акціях та проектах благодійних фондів.

У свою чергу серед методів пропануємо використовувати наступні: *організаційні* (встановлення взаємодії та партнерства, нормування, інструктування); *соціально-економічні* (адресна допомога, соціальний супровід, патронаж, «рівний-рівному», натуральна та грошова допомога); *словесні* (розповідь, роз'яснення, диспут, бесіда); *інформаційні, відео методи* (спілкування на сторінках у соцмережах, на сайті коледжу, перегляд презентацій досвіду роботи волонтерів, соціальних роликів, соціальної реклами); *аналітичні* (анкетування, інтерв'ювання, тестування, статистичний звіт).

Висновки. Завершаючи теоретичний аналіз заявленого нами напряму, ми дійшли до висновку, що фандрайзинг, з одного боку, це цілеспрямований процес пошуку та зборів ресурсів, а з іншого – цілісна система професійної діяльності волонтерів, спрямована на акумулювання людських ресурсів, необхідних для реалізації благодійних та суспільно-корисних цілей волонтерів.

У подальшому потрібно визначити ефективні шляхи впровадження фандрайзингових форм в позанавчальну діяльність педагогічного коледжу. З поглибленим вивченням зазначених аспектів ми пов'язуємо перспективи наших подальших досліджень.

Література:

1. Крижановська Т.І. Волонтерський рух на Харківщині: проблеми та перспективи / Т.І.Крижановська // Управління розвитком. – 2010. - №7(83). – С.123-124.
2. Лях Т.Л. Підходи до класифікації волонтерських груп / Т.Л.Лях // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2010. - №3. – С.49-58.
3. Гордилова О. Волонтерство і громадянське суспільство в Росії / О.Гордилова // Політичний менеджмент. – 2008. - №6. – С.122-131.
4. Вайнілович Н.А. Волонтерський рух у сучасному українському суспільстві: мотиваційний аспект / Н.А. Вайнілович // Методологія, теорія і практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. – 2010. - №2. – С.407-410.

5. Бондаренко З.П. Волонтерська робота у вищому навчальному закладі / З.П.Бондаренко // Вісник Запорізького національного університету. – 2008. - №1. – С.25-30.
6. Матвеев С.Ф Соціальні аспекти волонтерського руху: минуле та сьогодення / Матвеев С.Ф., Когут І.О. // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. - №1(3). – С.161-165.
7. Мирошніченко Н.О. Особливості підготовки волонтерів до роботи з інвалідами / Н.О.Мирошніченко // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2011. - №1/2. – С.40-49.
8. Заверико Н.В. Соціальна педагогіка. Навчальний посібник. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 240 с.
9. Ящук І.П, Сівак Н.А. Залучення молоді до волонтерської діяльності. Методичний посібник. Хмельницький: ХГПА, 2012. – 136 с.
10. Возний О. Основи фандрейзингу (альтернативні джерела фінансування місцевих цільових програм). / Асоц. Міст України та громад. – К., 2006. – 132 с.

References:

1. Kryzhanovskaya T. Volunteer movement in the Kharkiv region: problems and prospects [Development Management], 2010. No.7(83). pp.123-124.
2. Lyakh T. Approaches to the classification of volunteer groups [Social work in Ukraine: theory and practice], 2010. No.3. pp.49-58.
3. Gordilova O. Volunteering and civil society in Russia [Political management], 2008. No.6 pp.122-131.
4. Vaynilovich N. Volunteer movement in the modern Ukrainian society: the motivational aspect [Methodology, theory and practice of sociological analysis of a modern society], 2010. No.2. pp.407-410.
5. Bondarenko Z. Field of Volunteer work in high school [Bulletin of the Zaporizhzhya national University], 2008. No.1. pp.25-30.
6. Matveev S. Social aspects of the volunteer movement: past and present [Bulletin of the Zaporizhzhya national University], 2010. No1(3). pp.161-165.

7. Miroshnichenko N. Peculiarities of preparing volunteers to work with the disabled [Social work in Ukraine: theory and practice], 2011. No. 1/2. pp.40-49.
8. Zaveriko N.V. Social pedagogy. The tutorial. - Kiev.: Publishing House «Slovo», 2011. – 240 p. (ukr)
9. Yashchuk I, Sivak N. Involvement of young people in volunteer activities. Methodical manual. Khmelnytsky. 2012, - 136 p. (ukr)
10. Vozny A.A. Basics of fundraising (alternative sources of funding for local target programs) / [Ukrainian cities and communitie]. - Kiev, 2006. - 132 p. (ukr)